

МЕТОДОЛОГІЯ ВАРТІСНИХ ОЦІНОК ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНИХ ДИРЕКТИВ ЄС В УКРАЇНІ

METHODOLOGY OF COST ESTIMATION OF EU ENVIRONMENTAL DIRECTIVES IN UKRAINE

Володимир МІЩЕНКО,
доктор економічних наук,
Державна установа «Інститут економіки
природокористування та сталого розвитку
Національної академії наук України», Київ

Volodymyr MISHCHENKO,
Doctor of Economics,
Public Institution «Institute of Environmental Economics
and Sustainable Development of the National Academy
of Sciences of Ukraine», Kyiv

У контексті підписання Угоди про асоціацію з ЄС висвітлено актуальність питань вартісної оцінки імплементації екологічних директив в Україні. Такі оцінки є передумовою фінансового аналізу потреб у коштах і джерел їх отримання. Досліджено методологічний інструментарій обчислення вартісних показників, що має забезпечити отримання релевантних та вірогідних оцінок. Розглянуто склад і категорії витрат, основні методи оціночних розрахунків та особливості їх застосування. Узагальнено європейський досвід у зазначеній сфері. Здійснено аналіз національного контексту питання.

У зв'язку з підписанням Угоди про асоціацію з ЄС в Україні актуалізувалось питання вартісної оцінки імплементації європейських директив. Серед відповідних завдань на одному з перших місць постало дотримання екологічних стандартів. У цій сфері обсяги фінансових ресурсів на імплементацію норм ЄС є очікувано одними з найбільш вагомими.

Проект Угоди про асоціацію України з ЄС у тій частині, що стосується природоохоронних законодавчих документів, налічує 26 директив і 3 регламенти, що підлягають імплементації. Строки імплементації становлять від 2-3 до 5-6 років (в окремих положеннях директив до 8-10 років) з моменту набрання чинності Угодою. При цьому переважна більшість документів має бути імplementована протягом 2-3 років. Неодмінною складовою планів імплементації є вартісні показники, на основі яких має аналізуватися забезпеченість фінансовими ресурсами інвестиційних потреб.

Проведення вартісних оцінок імплементації законодавства ЄС має ґрунтуватися на використанні певного стандартизованого інструментарію. Така інформація може бути релевантною та вірогідною лише за умови, що вона отримується за задалегідь визначеною методологією. Без відповідної основи ми будемо приречені на суперечливі та незіставні між собою оцінки, які надалі можуть бути використані зі спекулятивними цілями.

Обумовлюється застосування методичних підходів, заснованих: на макроекономічних порівняннях з іншими країнами; на використанні показників витрат, віднесених на одиницю робіт, послуг тощо; на розробці локальних (територіальних) моделей; на спеціально створених програмних продуктах тощо.

Перенесення правових норм ЄС, зафіксованих у директивах і регламентах, на вітчизняний ґрунт – у практику природоохоронного регулювання – є складним багатадійним процесом. Він відповідно включає цілий комплекс витрат, починаючи з категорії адміністративних, що здійснюються на різних рівнях управління, і закінчуючи капітальними та операційними, що здійснюються у виробничій сфері. Процес починається з юридичного аналізу відповідності законодавства та з транспозиції – перенесення правових норм у законодавство України. Далі він переходить у стадію планування й організації робіт, забезпечення координації зусиль центральних і місцевих органів виконавчої влади, кадрове, інформаційне й фінансове супроводження, здійснення контрольних функцій на всіх стадіях та моніторингу.

Визначальна роль у формуванні інвестиційної імплементації належить збалансуванню джерел фінансування. Серед них насамперед мають бути оцінені можливості державного й місцевого бюджетів. Їх складовою є кошти підприємств, гранти, позики, допомога міжнародних фондів та інші надходження. За досвідом країн Центральної та Східної Європи, які здійснювали імплементацію законодавства ЄС, цей процес отримував вагомий фінансовий підтримку з різних фондів ЄС, у тому числі структурних. Щодо України така допомога прямо не передбачена (крім технічної), однак і не виключена.

It is proven the urgency of cost estimation of the ecological directives implementation in Ukraine in the context of the EU Association Agreement signing. Such assessments are the precondition of financial analysis of financing requirements and their sources. In is investigated the methodological tools of calculating the cost indicators which is to ensure getting of relevant and credible assessments. It is examined the composition and classes of costs, the main methods of assessment calculation and the peculiarities of their application. The European experience in the above-mentioned sector is generalized.

Due to signing of EU-Ukraine Association Agreement, the question of cost estimation of the European directives' implementation is relevant. One of the main aims is commitment to ecological standards. The financial resources to implement the EU standards are expected to be of considerable amount.

EU-Ukraine Association Agreement project in its part concerning nature protection legislation comprises 26 directives and 3 regulations which are to be implemented. The terms of implementation start from 2-3 up to 5-6 years (in some directives regulation – up to 8-10 years) on the entry into force of the Agreement. The cost indicators are the integral part of the implementation plans, on the basis of which it is necessary to analyse the investment requirements' financial resource capacity.

The cost estimation of the European Union Regulations is to be based on using of certain standardized tools. Such information may be relevant and credible only being obtained by pre-determined methodology. Having no appropriate basis we will stumble upon controversial and disparate estimations, which can later be used with speculative purposes.

It is grounded the application of methodological approaches based on macroeconomic comparison with other countries' experience; using unit labour cost; development of local (territorial) models, specially made software and some others.

The implementation of the EU Regulations and Directives to the national nature protection is a complicated multistage process. Respectively, is includes a number of expenditures, beginning with administrative costs on the different levels of management, and finishing with capital and operating costs within the production sphere. The process starts from legal analysis on legislation conformity and transposition – transferring of legal regulation to Ukrainian legislation. Hereafter, it passes to the stage of work planning and management, providing of coordination among central and regional bodies of executive power, professional informational and financial support, realization of audit functions on all stages, and, finally, monitoring.

The crucial role in forming the investment implementation is up to balancing of financing sources. Primarily, they are to be estimated capacities of the state and local budgets. Secondly, they are enterprises' assets, grants, loans, international funds benefit and other incomes. Based on the experience of the Central and East European countries having implemented the EU Regulations, this process received benefits from different EU funds, including structural ones. As far as it concerns Ukraine, such assistance is not expressly provided (except for technical one), but is within the bounds of possibility

Перспектива підписання угоди про асоціацію з ЄС призвела до значної активізації роботи з апроксимації екологічного законодавства України до права ЄС (*Acquis communautaire*). Основну роль тут відіграло затвердження Базового плану адаптації (Базового плану апроксимації) у 2012 році. Йому передувала оцінка стану гармонізації екологічного законодавства України з правовими актами ЄС, виконана за допомогою експертів Агенції охорони довкілля Швеції на основі методології, відомої як «Оцінка правових прогалів», а також «таблиць відповідності». Результати оцінки були викладені в Огляді стану гармонізації законодавства України з вимогами права ЄС [1].

У проекті Угоди про асоціацію України з ЄС, а саме – у Додатку XXX глави 6 «Навоколишнє природне середовище» розділу V визначено перелік екологічних Директив та Регламентів ЄС, що підлягають імплементації і щодо яких проводилась оцінка прогалів у правовому полі України. Цей перелік (відкоригований станом на другу половину 2013 року) налічує 29 документів (26 Директив і 3 Регламенти) із складу *Acquis* у сфері охорони навоколишнього природного середовища. Вони поділені за тематичною спрямованістю на 8 секторів. Серед них такі «важковаговики» як директива про всеохоплююче запобігання і контроль забруднень, про захоронення відходів, про якість питної води, про очистку міських стічних вод і деякі інші.

Строки імплементації складають від 2-3 до 5-7, а в окремих положеннях директив до 8-10 років з моменту набрання чинності Угодою. При цьому переважна більшість документів має бути імплементована протягом 2-3 років.

Неодмінною складовою планів імплементації мають бути вартісні показники і на цій основі аналіз забезпечення фінансовими ресурсами інвестиційних потреб.

Впровадження (імплементація) правових норм ЄС, зафіксованих в директивах і регламентах, у вітчизняну практику природоохоронного регулювання є складним багатовступним процесом. Починається він по суті з транспозиції – перенесення правових норм у законодавство України. Надалі він переходить в стадію практичної реалізації – планування й організації робіт, забезпечення координації зусиль центральних і місцевих органів виконавчої влади, кадрове, інформаційне й фінансове супроводження, здійснення контрольних функцій на всіх стадіях і, врешті, моніторинг. Відповідно до зазначеного, процес імплементації включає цілий комплекс витрат, починаючи з категорії адміністративних, що здійснюються на різних рівнях державного управління, і закінчуючи капітальними та операційними, що здійснюються у виробничій сфері.

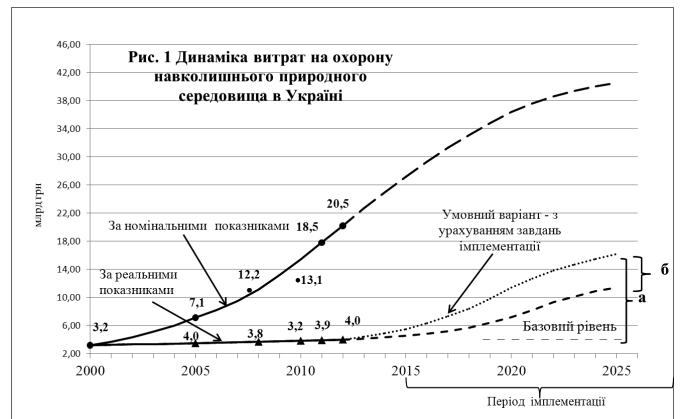
Проведення вартісних оцінок імплементації законодавства ЄС має засновуватись на використанні певного стандартизованого інструментарію. Відповідна інформація може бути релевантною та вірогідною лише за умови, що вона отримується за заздалегідь визначеною методологією. Без відповідної опори ми будемо приречені на суперечливі та неспівставні між собою оцінки, які надалі можуть бути використані зі спекулятивними цілями.

Нав'язний досвід розгляду відповідних питань обмежується експертними прогностичними оцінками та їх екстраполяцією на Україну. Ціна імплементації екологічного законодавства ЄС в Україні визначається при цьому по аналогії, спираючись на відповідний досвід країн Східної і Центральної Європи [5, 6]. Такі показники мають орієнтовний характер і характеризуються неоднозначністю.

Автор поставив за мету дослідити та сформувати методологічний інструментарій вартісних оцінок імплементації екологічних директив ЄС і на цій основі означити передумови отримання вірогідних показників для подальшого фінансового аналізу. Дослідження базується на системному узагальненні європейської практики виконання таких оцінок і на аналізі вітчизняного контексту питання в площині збалансування інвестиційних потреб і можливостей.

Методологічно питання вартості імплементації директив ЄС у природоохоронній сфері постають як питання оцінки додаткових витрат, що виникають в природоохоронній сфері – понад той базовий рівень витрат, що уже склався. Базовий рівень фінансування природоохоронної сфери в Україні відображає рис. 1. Зокрема у 2012 р. відповідні витрати за даними Держстату становили 20,51 млрд грн. Однак стрімка динаміка номінальних витрат приховує насправді стагнацію реального фінансування. Про це свідчить нижня крива на рис. 1, побудована з використанням індексу дефлятора. Певні зрушення стосуються лише 2011-2012 рр., коли

Рис. 1. Динаміка витрат на охорону навоколишнього природного середовища в Україні

здійснювалось додаткове фінансування заходів з вивезення за кордон небезпечних відходів.

Водночас, беручи до уваги низку програм і зобов'язань Уряду в екологічній сфері (зокрема в рамках Другого енергопакета Європейського енергетичного співтовариства), в середньо- та довгостроковій перспективі можна прогнозувати суттєве збільшення природоохоронних витрат, що також зафіксовано на рис. 1.

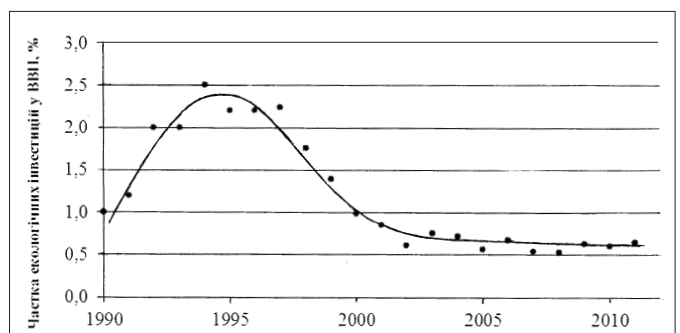
На цьому фоні витрати, пов'язані з імплементацією екологічних директив ЄС, виступають в якості додаткових до базового фінансування в його перспективній динаміці (тобто на рис. 1 мова йде про «б»). Відтак щодо таких витрат виникає потреба в розробленні окремої фінансової стратегії.

Остання має бути збалансована за строками і джерелами коштів та враховувати економічну спроможність держави і її корпоративного сектору. Однак за всіх передумов період імплементації це період повної мобілізації фінансових ресурсів на досягнення встановлених екологічних стандартів.

Узагальнення досвіду країн Центральної та Східної Європи, які протягом останнього десятиліття готувалися до вступу в ЄС, дозволяє зазначити, що **імплементація екологічних директив супроводжується екстремальним зростанням їх витрат**. Красномовним прикладом у цьому відношенні є, зокрема, Чеська Республіка [2]. Підготовка до вступу в ЄС в умовах встановлених жорстких термінів досягнення певних екологічних стандартів (кінець 1998 р.) зумовила значне зростання екологічних інвестицій у зменшення викидів і скидів забруднюючих речовин в атмосферу і водні джерела (див. рис. 2). Але надалі (після 1998 р.) екологічні інвестиції повернулися до своїх стартових значень у 1990 р. і певним чином стабілізувались. Слід додати, що абсолютний розмір інвестицій разом зі зростанням ВВП збільшувався.

У процесі імплементації окремо виділяється стадія апроксимації екологічного законодавства України до права ЄС, що включає транспозицію (перенесення) положень директив в національне нормативно-правове поле. За цією стадією можуть також формуватися вартісні показники. Якщо звернутися до Угоди про асоціацію з ЄС, то в ній згідно з додатком XXX чітко визначено, що Україна зобов'язується поступово у встановлені строки

Рис. 2. Динаміка рівня екологічних інвестицій на прикладі Чеської Республіки у період 1990-2011 рр.

Таблиця 1. Структура витрат на здійснення імплементації директив Європейського Союзу у сфері охорони довкілля

Базові сектори	Категорія витрат	Склад витрат (приклади)
Суспільний сектор (Бюджетна сфера → державний і місцевий рівні)	Адміністративно-управлінські витрати	Створення структурних підрозділів, інформування, навчання, ведення баз даних, консультативні послуги, перепідготовка персоналу, заходи із залучення громадськості
	Інвестиційні (капітальні) витрати □ нові інвестиції □ реінвестиції	Будівництво й модернізація очисних споруд і лілогозоочисних установок, будівництво полігонів відходів, сміттєпереробних заводів тощо
	Операційні (експлуатаційні) витрати	Експлуатаційне обслуговування, організація збирання відходів, ведення моніторингу тощо
Приватний (корпоративний) сектор (кошти суб'єктів господарювання)	Управлінські витрати	Створення нових підрозділів, організація планування і звітності, ведення баз даних
	Інвестиційні (капітальні) витрати □ нові інвестиції □ реінвестиції	Будівництво і реконструкція об'єктів екологічної інфраструктури, нове обладнання й устаткування, лабораторії
	Експлуатаційні витрати	Експлуатаційне обслуговування, контрольний моніторинг, аналітика

наблизити своє законодавство до законодавства ЄС. Така постановка питання кореспондується зі стадією апроксимації. Відповідно мають ідентифікуватись вартісні оцінки.

З методологічної точки зору першочергово слід розглянути склад витрат, пов'язаних з імплементацією. У концептуальному відношенні згідно з європейською практикою важливим є первісне виділення двох базових секторів оцінювання, а саме суспільного (публічного) і приватного (недержавного загалом). Перший з них за витратами на імплементацію пов'язаний з бюджетною сферою (на державному та місцевому рівні), і відтак є найбільш чутливим для громадян. Другий стосується коштів суб'єктів господарювання, і як не виробничі витрати вони позначаються на їхніх доходах і конкурентоздатності.

У складі витрат як суспільного, так і приватного секторів обраховуються три основні їх складові, а саме: адміністративні чи адміністративно-управлінські (administrative costs, administrative and management costs), інвестиційні (капітальні) та операційні (operation). Центр ваги припадає при цьому, як правило, на інвестиційну складову. Остання у свою чергу може поділятися на нові інвестиції (new investment) і на реінвестиції (re-investment). У другому випадку мається на увазі здійснення заходів з реконструкції, модернізації об'єктів природоохоронної інфраструктури тощо. Загальну структуру витрат і склад пов'язаних з ними робіт відображає табл. 1.

Особливості структури витрат на імплементацію служать основою класифікації європейських директив. Передусім (серед них) виділяють групу директив, витрати по яких лягають на бюджетну сферу (суспільний сектор), і групу директив, по яких витрати на імплементацію стосуються переважно приватного сектору. Прикладами перших є Директива 1999/31/ЕС про захоронення відходів, Директива 91/271/ЕС про очистку міських стічних вод та ін.

Прикладами других є Директиви 2010/75/ЕС про промислові викиди, 98/70/ЕС про якість бензину та дизельного палива, 1999/32/ЕС про зменшення вмісту сірки у деяких видах рідкого палива та низка інших.

У свою чергу директиви, витрати по яких несе суспільний сектор, поділяються на групу з виключно адміністративною складовою і на групу з переважно інвестиційною складовою. Перші представлені насамперед директивами, що набули назви «горизонтальних» і які стосуються питань управління станом довкілля та інтеграції екологічної політики в інші галузі політики. Це зокрема директива 2011/92/ЕС про оцінку впливу окремих державних і приватних проектів на навколишнє середовище, 2003/4/ЕС про доступ громадськості до екологічної інформації та інші.

Категорія адміністративних витрат – це витрати, які несуть державні та місцеві органи влади згідно зі своєю компетенцією (через реалізацію владних повноважень у тій чи іншій сфері, зокрема у сфері екологічного регулювання). Інакше кажучи, це витрати, які несуть виключно виконавчі адміністративні органи на різних рівнях правління.

Адміністративні витрати у природоохоронній сфері стосуються передусім Міністерства екології та природних ресурсів України, інших міністерств,

агентств, служб, окремих департаментів, в компетенцію яких входять відповідні питання. У складі останніх знаходиться екологічне нормування, експертиза, сертифікація (суб'єктів господарювання), ліцензування, надання дозволів та лімітів, функції реєстрації, аудиту тощо. Пов'язані з витратами послуги стосуються також інформування, навчання персоналу, створення баз даних, моніторингу. Окремий різновид адміністративних витрат виникає при потребі реформування і структурної перебудови органів управління, збільшення штату службовців, їх перепідготовки, розширенні офісних площ і т. ін.

Категорія операційних витрат (operation costs) кореспондується з традиційним для вітчизняної практики поняттям «експлуатаційні» витрати. Однак у контексті вартісних оцінок імплементації операційні витрати трактуються більш широко, ніж експлуатаційні (разом з тим охоплюючи їх). Відповідна їх специфіка найкраще проявляється на прикладі поводження з відходами. У цій сфері операційні витрати це витрати, пов'язані зі всією системою збирання, сортування, вивезення, захоронення відходів на полігонах [3]. До інвестиційних витрат при цьому відносяться будівництво об'єктів інфраструктури, таких як полігони, сміттєпереробні чи сміттєпалювальні заводи тощо.

Центральним в методологічному відношенні питанням є змістовний порядок оцінювання вартості імплементації, адаптований до особливостей предмету оцінки, і формування відповідної системи показників. За загальними передумовами методичні підходи до обрахунку вартості імплементації можуть бути класифіковані наступним чином:

1. Оцінки засновані на використанні макроекономічних показників чи на міждержавних співвідношеннях (грубі й швидкі);
2. Категорія оцінок, заснованих на використанні питомих (одиночних) показників витрат, чи виконання робіт (unit costs approach);
3. Оцінки засновані на використанні спеціальних моделей розрахунку і відповідних програмних продуктів.
4. Оцінки засновані на базі розрахунків по локальних (територіальних) еталонних моделях;
5. Оцінки засновані на безпосередніх обстеженнях та інвестиційних розрахунках.

Перший вид оцінок зазвичай базується на усереднених показниках витрат на душу населення. Такі показники, що узагальнюють наявний досвід розрахунків, фігурують зокрема на прикладі низки країн Східної і Центральної Європи, де європейськими експертами здійснено значні відповідні напрацювання. До цієї ж категорії примикають оцінки, що базуються на міждержавних порівняннях ситуації і на екстраполяції вартісних показників з тими чи іншими застереженнями та коректурами.

Другий вид оцінок виходить з використання показників витрат віднесених на одиницю послуг, робіт тощо. Серед них, зокрема, такі як: грн./на 1 тону щодо видалення відходів, грн./м³ водовідведення, грн./м² рекультивациі (звалищ), грн./кВт вартості систем лілогозоочистки на теплоелектростанціях. Йдеться як про капітальні, так і операційні витрати.

Третій методологічний підхід (використання програмних продуктів) вважається найбільш адекватним поставленим цілям. Для його реалізації європейськими фірмами розроблено декілька спеціальних моделей розрахунку – Feasible (COWI, Данія), MOSES та ін., зокрема для питної води, для відходів, для міських стічних вод. Їх застосування вимагає всеохоплюючої інвентаризації – об'єктів захоронення відходів, водоочисних споруд, джерел пило-газових викидів тощо і, крім того, обґрунтування сценарію розбудови нової інфраструктури і її вартісних оцінок. У цьому зв'язку слід зазначити, що значні припущення, які супроводжують цей процес (і яких важко уникнути), можуть значною мірою нівелювати детальність розрахунків.

До методологічно близьких підходів можна, на наш погляд, віднести побудову еталонних локальних (територіальних) моделей. Останні кваліфікуються іноді як типові кластери, що дозволяє екстраполювати їх за вартісними показниками на всю територію країни.

Нарешті, п'ятий вид оцінок (за методом прямого обстеження об'єктів) може бути доцільним для обмеженого кола великих забруднювачів навколишнього природного середовища. Однак вибіркові обстеження слід вважати доцільними у всіх випадках.

Масив екологічних директив ЄС, що підлягатимуть імплементації в Україні в разі підписання Угоди про асоціацію, є дуже різноманітним за змістом

Таблиця 2. Витрати на імплементацію екологічного законодавства ЄС за досвідом країн Центральної і Східної Європи та Туреччини*

Країна	Інвестиційні потреби, млн євро	Населення, млн осіб	Витрати на одну людину, євро
Болгарія	8 610	7,5	1 150
Латвія	1 480–2 360	2,3	650–1 050
Литва	1 600	3,6	450
Польща	22 100–42 800	38,6	575–1 100
Румунія	22 000	22,3	1 000
Словаччина	4 800	5,4	900
Словенія	2 430	2,0	1 200
Туреччина	65 000–68 000	69,7	925–975
Угорщина	4 100–10 000	10,0	400–1 000
Чеська Республіка	6 600–9 400	10,2	650–925

* За узагальненням даних європейських експертів.

і масштабами заходів. Відтак щодо кожної з них має застосовуватись свій методичний підхід, який виходитиме із врахування її специфіки.

В одних випадках предмет правового регулювання буде обумовлювати застосування питомих показників витрат, в других – можуть бути використані галузеві пооб'єктні розрахунки, в третій – застосовані спеціальні програмні моделі. Значною мірою вибір методу буде залежати від наявної інформаційної бази і вибору того чи іншого прогнозного сценарію імплементації в окремих природоохоронних сферах [3, 4].

Торкаючись оцінок, заснованих на макроекономічних показниках та міжнародних співвідношеннях, слід зазначити, що для їх отримання на цей час сформувалась досить широка інформаційна база. Мова йде про обрахунки, які виконувались європейськими експертами в низці країн Східної і Центральної Європи при підготовці і проведенні імплементації природоохоронних директив ЄС. Їх узагальнення для десяти країн (табл. 2) дозволяє зазначити, що вилка витрат на імплементацію у розрахунку на 1 особу становить 450-1200 євро. Якщо виходити з середнього для цих країн показника та чисельності населення України – 45,4 млн осіб, то сумарна вартість екологічної імплементації складе близько 41 млрд євро. Якщо ж обмежитись найбільш співставними країнами, а саме Польщею, Румунією та Туреччиною, та орієнтуватися на середній для них показник, то інвестиційні потреби України можуть бути оцінені в 42-43 млрд євро.

На цей час такі попередні грубі оцінки не варто фетишизувати, оскільки надто різномірні показники кладуться в їх основу в тих чи інших країнах, і надто різною в них є ситуація з екологічними проблемами. Крім того, треба брати до уваги, що отримані величини витрат відносяться на період часу від 5-6 до 12-15 років.

Визначальна роль у формуванні інвестиційної імплементації належить збалансуванню джерел фінансування. Серед них передусім мають бути оцінені можливості державного і місцевого бюджетів. Їх складовою, далі, виступають кошти підприємств, гранти, позики, допомога міжнародних фондів та інші надходження. З боку держави можлива, зокрема, допомога підприємствам у впровадженні нових стандартів через надання пільгових цільових кредитів тощо. За досвідом країн Центральної та Східної Європи, які здійснювали імплементацію законодавства ЄС, цей процес отримував вагому фінансову підтримку із різних фондів ЄС, в тому числі структурних. Щодо України така допомога прямо не передбачена (крім технічної), однак не виключена.

Фінансовий аналіз вартісних показників імплементації ставить своїм завданням оптимізувати, чи, точніше, збалансувати обсяг коштів за джерелами їх отримання. У складі зазначених джерел передусім (як базові) постають платежі користувачів (user charges) послуг з видалення відходів, тобто населення (мова йде про тверді побутові відходи). Далі у їх складі фігурують кошти місцевих (муніципальних) та державного бюджетів, гранти, позики тощо. Особливе місце для країн членів чи кандидатів у члени ЄС займає фінансова допомога з фондів ЄС, у тому числі технічна.

Ключовим моментом фінансового аналізу є за європейською методологією виявлення і пошук можливостей ліквідації так званих «gaps» - розривів між обсягом доступних фінансів і затребуваним їх рівнем в разі реалізації вимог європейських стандартів. Зазначена процедура стосується розгляду кожного окремого напрямку – поводження з відходами, очистки стічних вод, забруднення повітря. Фінансові розриви є майже неминучими, а відтак по-

стає завдання оптимального їх покриття як у річному вимірі, так і в динаміці за період імплементації

ВИСНОВКИ

Оцінка вартості впровадження вимог джерел права ЄС у сфері охорони довкілля та пов'язана з цим стратегія фінансування передбачають застосування досить широкого набору методичних підходів. Вони покликані забезпечити отримання релевантної та достатньо вірогідної інформації в контексті формування довгострокової державної природоохоронної політики.

З підписанням Угоди про асоціацію з ЄС центральним постає питання оптимізації чи збалансування екологічних статей витрат за джерелами коштів.

Якщо поставлені перед Україною вимоги виглядатимуть як завищені, то, по-перше, це слід переконливо показати. По-друге, поставити питання про надто стислі терміни імплементації євростандартів і про відстрочення їх впровадження. Нарешті, по-третє, це дозволяє обґрунтувати потреби в отриманні коштів з міжнародних джерел, зокрема, ЄС фондів, а також – кредитів. Якщо участь інституцій ЄС у фінансуванні витрат за зобов'язаннями України не передбачено Угодою про асоціацію, то слід говорити про можливу корекцію останньої.

CONCLUSIONS

The cost estimation of implementation the EU Regulations in nature environment protection and related financing strategy provide application of a number of the methodological approaches. They are called to ensure obtaining of relevant and credible information in the context of forming of long-term state nature protection policy.

Due to signing of the EU Association Agreement, the question of optimization or balancing of ecological cost items by financial sources arises.

If the demands put before Ukraine would look like raised ones, then it is necessary, firstly, to show this fact persuasively. Secondly, it is necessary to raise a question on very short terms of EU standards implementation and postponement of their introduction. Finally, it helps to prove needs in getting funds from international sources, especially from EU funds and also credits. If the EU institutions' participation in financing Ukraine's expenditures is not provided by the EU Association Agreement, we are to deal with adjustment of the latter.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Огляд стану гармонізації законодавства України з вимогами права ЄС та Базовий план гармонізації законодавства України з правом ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.menr.gov.ua/docs/activity-adaptation/Overview.pdf.
2. Бізек В. Політика та право ЄС з питань, що стосуються довкілля // Проект ЄС «Додаткова підтримка Міністерства екології та природних ресурсів України у впровадженні Секторальної бюджетної підтримки». – Київ. – 2013. – 163 с.
3. Інституціональний розвиток сфери поводження з відходами в Україні: на шляху європейської інтеграції / В. С. Міщенко, Ю. М. Маковецька, Т. Л. Омеляненко. – К. : ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України», 2013. – 192 с.
4. Міщенко В. С. Ідеологія імплементації директив ЄС щодо відходів в українському законодавстві / В. С. Міщенко // Матеріали Національного форуму [«Поводження з відходами в Україні: законодавство, економіка, технології»] (Луганськ, 24-25 жов. 2013 р.). – К. : Центр екологічної освіти та інформації, 2013. – С. 27–29.
5. Реалізація інтеграційного вибору України: правові проблеми, можливі ризики та наслідки: брошура / за ред. О. О. Ашуркова; НАН України, Інститут економіко-правових досліджень. – Донецьк : ІЕП НАН України, 2013. – 186 с.
6. Emerson M., Edwards T.H. and other. The Prospect of Deep Free Trade between the European Union and Ukraine. – Brussels Centre for European Policy Studies, 2006 – P. 106.

REFERENCES

1. Ohlyad stanu harmonizatsiyi zakonodavstva Ukrainy z vymohamy prava ES ta Bazovyy plan harmonizatsiyi zakonodavstva Ukrainy z pravom ES [Review of the harmonization of the laws of Ukraine to EU law and Baseline of harmonization of Ukraine's law with EU law]. Available at: www.menr.gov.ua/docs/activity-adaptation/Overview.pdf [in Ukrainian].
2. Bizek V. Polityka ta pravo ES z pytan', shcho stosuyut'sya dovkillia [Policy and EU law on environmental matters]. Kyiv, 2013, 163 p. [in Ukrainian].
3. Mishchenko V.S., Makovets'ka Yu.M., Omel'yanenko T.L. Instytutsional'nyy rozvytok sfery povodzhennya z vidkhodamy v Ukraini: na shlyakhu yevropeys'koyi intehratsiyi [Institutional development of the waste management in Ukraine towards European integration]. K.: DU "Instytut ekonomiky pryrodokorystuvannya ta staloho rozvytku NAN Ukrainy", 2013, 192 p. [in Ukrainian].
4. Mishchenko V.S. Ideolohiya implementatsiyi dyrektyv ES shchodo vidkhodiv v ukraïns'komu zakonodavstvi [The ideology of the implementation of EU directives on waste treatment in Ukrainian legislation]. Materialy Natsional'noho forumu "Povodzhennya z vidkhodamy v Ukraini: zakonodavstvo, ekonomika, tekhnolohiyi", Luhans'k, Tsentr ekolohichnoyi osvity ta informatsiyi, 2013, pp. 27–29 [in Ukrainian].
5. Ashurkov O.O. Realizatsiya intehratsiyoho vyboru Ukrainy: pravovi problemy, mozhlyvi ryzyky ta naslydky [Implementing of integration choice of Ukraine: legal issues, risks and consequences]. NAN Ukrainy, Instytut ekonomiko-pravovykh doslidzhen', Donets'k: IEP NAN Ukrainy, 2013, 186 p. [in Ukrainian].
6. Emerson M., Edwards T.H. and others. The Prospect of Deep Free Trade between the European Union and Ukraine. Brussels Centre for European Policy Studies, 2006, 106 p.